

УДК 6142+(613.2:26):301.085

В.В. Рудень

РОЛЬ І МІСЦЕ ХРИСТИЯНСЬКОГО ПОСТУ В ГРОМАДСЬКОМУ ЗДОРОВ'І ЛЮДНОСТІ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ (НА ОСНОВІ СОЦІОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ)

Львівський національний медичний університет ім. Данила Галицького

Резюме. Результати соціологічного дослідження, отримані відповідно до опрацьованої автором соціологічної програми "Думка Людини про піст – як духовний та моральний засіб здорового способу її життя", доводять, що християнський піст у демократичному суспільстві незалежної України після наслідків радянського тоталітарного режиму, маючи обриси "постовського символізму", реально змінює свідомість Людини у напрямі "...очищення серця й ревнивого прагнення до непорочної чистоти душі". Окрім того, піст є вивіреним засобом подолання Людиною власної обмеженості над стереотипами власного життя, оскільки містить особливий духовний та моральний зміст, що дозволяє, за умови його дотримання, Людині підноситися на новий

духовний та фізичний рівень життя, а також слугує чудовим оздоровчим явищем для тіла та зразком смиренності для душі, що підтвердило 81,4 % респондентів із числа опитаних, вірних Христовій церкві. Все це доречно сьогодні розцінювати як невикористаний духовно-моральний резерв у громадському здоров'ї населення незалежної України, особливо в процесі формування основ здорового способу життя в мешканця України новітнього формату.

Ключові слова: Бог, Людина, духовність, душа, тіло, християнський піст, здоров'я, здоровий спосіб життя.

Вступ. Стан навантаження хворобливості на громадське здоров'я України за останні десятиліття, при зменшенні загальної чисельності наявного населення за показником темпу росту на – 11,7 % (станом на 01.01.2011 року 45 778,5 тисяч осіб) порівняно з 1990 роком [13], переконливо засвідчує, що медичне забезпечення самостійно ніяк не може не лише запобігти, але й не спроможне впоратися з обвалом наявної хворобливої патології у стані здоров'я населення незалежної України, що, певною мірою, значно скорочує життя Людини.

Сьогодні, коли хвороби Людини у 49-53 % зумовлені способом її життя – як одним із факторів ризику в оцінці стану її здоров'я [12], саме здоровий спосіб життя є основою профілактики захворювань у системі зміцнення та збереження здоров'я нації.

У зв'язку з цим варто спиратися на досвід США, де зниження показника дитячої смертності на 80 % і показника смертності серед усього населення на 94 % та збільшення показника очікуваної середньої тривалості життя на 85 % пов'язано не стільки з успіхами медицини, як з поліпшенням умов життя, праці та раціоналізацією способу життя населення [15].

Увага до даної проблеми на державному рівні в Україні новітнього формату відображається також у Програмі економічних реформ Президента України на 2010-2014 роки: "Заможне суспільство, конкурентоздатна економіка, ефективна держава" [4], де одним із завдань у перетвореннях у незалежній державі є формування серед населення основ здорового способу життя.

Варто зазначити, що здоровий спосіб життя Людини – це насамперед культурний, гуманістичний, цивілізований та активний реалістичний засіб, котрий безпосередньо пов'язаний зі здоров'ям, довголіттям, благополуччям, її щастям, шанною та багатством [7].

Саме такий спосіб життя Людини мав у власній уяві і старогрецький філософ Епікур (341-270 рр. до н.е.), коли засвідчив, що: "Не можна жити приємно, не живучи розумно, етично та справедливо, і навпаки, – не можна жити розумно, етично та справедливо, не живучи приємно" [16].

Ця теза є актуальною донині, оскільки здоровий спосіб життя у власному змісті поєднує все, що сприяє виконанню людиною професійних, суспільних і побутових функцій в оптимальних для здоров'я умовах і виражає зорієнтованість особи в напрямі формування, збереження та зміцнення як індивідуального, так і суспільного здоров'я. Саме у понятті "здоровий спосіб життя" найповніше виражається взаємозв'язок між способом життя і станом здоров'ям конкретної Людини.

Усе це разом на сьогодні спонукує українське демократичне суспільство до усвідомлення кожним громадянином простої енциклопедичної істини, коли "...мистецтво продовжити життя полягає в тому, щоб його не вкорочувати" [8].

Мета дослідження. Вивчення думки, серед когорт вірних Христової Церкви міста Львова, щодо усвідомлення змісту оздоровчих властивостей християнського посту в контексті здорового способу її життя – як основної детермінанти громадського здоров'я.

Матеріал і методи. Наукова робота виконана серед вірних Христової церкви міста Львова (n=661200 тисяч парохіян або 86,9 % населення) зі складною конфесійною структурою цього релігійного центру всеукраїнського значення [2] методом соціологічного опитування на вибіркових статистичних сукупностях у кожному конкретному поставленому запитанні (p<0,001) з долученням кореспондентського способу за спеціально опрацьованою автором соціологічною програ-

мою "Думка Людини про піст – як духовний та моральний засіб здорового способу її життя".

Серед опитаних чоловіки становили 29,91 %, тоді як особи жіночої статті становили 70,09 %. За віком респонденти розподілилися так: до 20 років – 14,15 %, 21-30 років – 30,15 %, 31-40 років – 19,69 %, 41-50 років – 14,77 %, 51-60 років – 12,00 %, 61-70 років – 6,46 %, 71-80 років – 2,46 % і старше 80 років – 0,32 %. Вищу освіту мали 50,00 % анкетованих, незакінчену вищу – 20,75 %, середньо-спеціальну – 20,75 %, середню загальну – 7,23 %, неповну середню – 0,63 %, початкову – 0,94 %.

Із загального числа анкетованих 3,24 % парохіян вірять у Господа Бога до п'яти років, 4,21 % – до 10 років, 6,14 % – до 15 років, 8,74 % – до 20 років, 5,18 % – до 25 років, 4,21 % – більше 25 років і 71,52 % – все свідоме життя.

У ході виконання наукової роботи використані такі методи дослідження, як історико-літературного синтезу, ретроспективний, соціологічний, статистичний, математичний, абстрактний, а також методи дедуктивного усвідомлення, структурно-логічного аналізу з урахуванням принципів системності.

Отримані статистичні дані соціологічного опитування зведені та опрацьовані на персональному комп'ютері у програмі „Microsoft Office Excel 2003” та „SPSS”.

Результати дослідження та їх обговорення.

Напевне, в історії людства неможливо віднайти такий час, коли християнський піст був би настільки необхідний нашому деморалізованому, розшарованому та заполітизованому суспільству для його духовного виживання і очищення. Це пояснюється тим, що навіть у найважчі, найдраматичніші періоди багатомісячної боротьби за незалежність країни віра в Бога була і залишалася духовною силою українського народу, запорукою єдності людей – як повноцінної європейської нації.

А мотивом до цього є те, що саме християнство дає Людині можливість перевірити на дії власні сподівання та пропонує шлях духовного подвигу, і тим самим ставить Людину на його справжнє онтологічне місце у світі [9].

У контексті вищезазначеного варто зауважити, що, незважаючи на неоднорідність суджень та переконань з-поміж вірних Христової Церкви про піст, 9,07±1,56 % респондентів від загального числа опитаних парохіян (n=1477, p<0,001) підтвердили, піст – це час для молитов і роздумів про Царство Боже; 6,30±1,54 % – це внутрішній шлях боротьби Людини з гріховними пристрастями спокуси; 6,25±1,49 % – це зміцнення власної віри Людини до Господа Бога; 7,79±1,45 % – це добровільна стриманність чи цілковите невживання тієї чи іншої їжі тоді, коли Людина має що їсти і пити, але з вищих намірів, заради Ісуса Христа, на якийсь час відрікається від їжі чи зменшує її кількість та якість; 7,31±1,41 – це внутрішня підготовка до духовної радості, щоб справжньому взяти участь у святкуванні тих релі-

гійних подій, котрі відзначаються Христовою Церквою; 2,23±0,80 % – це відчуття бездуховної глибини падіння Людини і її потреби в прощенні та спасінні; 2,64±0,87 % – це розуміння Людиною змісту стану душі перед Богом та необхідності пришестя Спасителя на Землю; 2,78±0,89 % – це добровільна жертва, котру християнин приносить з любов'ю до Бога; 1,02±0,54 % – це можливість продемонструвати Богу власне прощення, примирення та послухання; 2,51±0,85 % – це фізичне та духовне зростання Людини перед Богом; 5,28±1,21 % – це Божа установа; 2,71±0,88 % – це не є самоціль, а тільки засіб у досягненні чеснот у християнському житті Людини; 3,66±1,02 % – це модус до спасіння душі Людини в земному періоді її існування; 3,45±0,99 % – це специфічні ліки для кожної грішної людської душі; 3,32±0,97 % – це гартування волі Людини; 3,05±0,93 % – це зброя проти гріховних пристрастей Людини і диявола; 2,17±0,79 % – це зростання Людини в чеснотах християнського життя; 4,27±1,10 % – це зразок спокутування гріхів; 0,34±0,32 % – це обмежене спілкування християн поміж собою; 2,23±0,80 % – це час безкорисної підтримки ближнього; 3,11±0,94 % – це період примирення з ворогами; 2,03±0,77 % – це особливе випробування самого себе: якщо витримаєш піст – зможеш вважати себе віруючою Людиною; 3,45±0,99 % – це бажання чинити опір спокусам, як це робив Ісус Христос; 1,15±0,58 % – це всеохоплююче утримання від "світського життя"; 1,15±0,58 % – це сторож душі Людини; 1,15±0,58 % – це аскетичне утримання Людини від зла та скоромної/нежирної їжі; 1,08±0,58 % – це концентрація Людиною, з причини відмови від будь-чого, власної уваги на Бога; 3,99±1,06 % – це бажання стати достойним милості Божої), аналіз результатів соціологічного дослідження на дане запитання аргументовано засвідчує відвертий євангельський постулат від апостола Марка, де повідано відношення Ісуса Христа до посту. "Чи ж можуть постити весільні гості, доки жених з ними? – говорив Спаситель учням Йоановим і фарисейським. – Доки жених з ними, вони не можуть постити. Але настане час, коли в них візьмуть жениха й тоді вони поститимуть за тих днів" [Мр. 2: 19-20].

У процесі дослідження парохіянам була надана можливість висловити власну думку на питання соціологічної анкети "Заради чого Ви постите?", де отримані результати (рис. 1) засвідчують (n=1514, p<0,001), що 54,43±2,06 % анкетованих саме постом воліють употужнити власне духовне здоров'я та в такий спосіб наблизитися до Господа Бога, тоді як 27,34±0,93 % анкетованих жадають із дотриманням посту укріпити своє тілесне здоров'я. Окрім цього, треба зауважити, що 10,17±1,64 % опитаних убачають, що саме через додержання посту Людина наділяється хистом довести самому собі здатність керувати власними вчинками, тоді як 5,55±1,24 % опитаних зізналися, що вони постять заради подовження життя на

Землі, а $2,51 \pm 0,85$ % – задля збереження миру в Україні.

З метою усвідомлення значущості отриманих результатів варто зробити акцент на сутності поняття “аскетизм” (грец. *ασκησις* – вправа, грец. *ασκειω* – вправляюся, підготовки до боротьби) як релігійно-етичному вченні, за яким упокорення Людиною своїх фізичних потреб через спосіб життя Людини, що характеризується її самообмеженням, насамперед на задоволення і розкіш; крайню скромність і стриманість (не слід плутати з недобровільними обмеженнями, пов’язаними з матеріальними затрудненнями) [18] наближує її до божества, до “царства небесного” [19].

Сьогодні “аскетизм” у християнстві, що підтверджується даними дослідження, – це є засіб християнського освячення Людини, для чого “необхідні і всіляке внутрішнє зусилля, турботи, піклування, і будь-яка зовнішня боротьба та подолання перепон” (14), а також впорядкована сукупність засобів для набуття чеснот Людиною перед Богом і досягнення нею етичної досконалості [11]. Саме міра аскетичності життя Людини завжди визначалася словами Христа Спасителя: “Хто може збагнути, нехай збагне” [Мт 19: 12], оскільки перед здійсненням важливих справ, напередодні майбутніх випробувань і сам Ісус Христос, і його учні, і всі православні християни постили та постять, готуючись до майбутніх подвигів.

Апріорі важливо відзначити і те, коли розважаючи над сутністю християнського посту $18,71 \pm 2,11$ % прихожан (рис. 2) від загального числа охоплених дослідженням ($n=1109$, $p<0,001$) зізналися, що, власне, мета посту пророкує в них зміцнення душі проти спокуси та гріха; $15,85 \pm 1,98$ % – віщує про перемогу над гріховними страстями плоті; $15,58 \pm 1,97$ % – сповідує спонукання до покаяння та виправлення; $13,28 \pm 1,84$ % – завбачає навернення до Бога; $9,21 \pm 1,57$ % – передбачає перехід у здоров’я та житті від фізичного до духовного; $9,21 \pm 1,57$ % – провіщує звільнення Людини від залежностей у світі цьому; $9,08 \pm 1,56$ % – передбачає оволодіння собою перед Господом Богом, тоді як $9,08 \pm 1,56$ % анкетованих засвідчили про становлення Людини на шлях здорового способу життя. Все це разом відповідає прописаній у святому Письмі істині, коли Людина, ослабивши фізичні / тілесні бажання за допомогою посту, дозволяє духу торжествувати над гріховною плоттю, і саме тоді “...страждаючий тілом перестає грішити” [1 Пет.4,1].

Дані рис. 3 переконливо підтверджують постулат Пророка Захарія, коли Бог говорить “...коли ви постились і плакали ...- чи ж то ви справді для Мене постились? Або коли ви їсте та п’єте, чи ж то не ви їсте і не ви п’єте?” [Зах. 7, 5-6], де $32,91 \pm 2,55$ % респондентів у питанні розуміння православними властивостей християнського посту ($n=1310$, $p<0,001$) сповідують у цьому духовні аспекти, $15,14 \pm 1,94$ % – моральні, $14,91 \pm 1,93$ % – здоровчі, $7,80 \pm 1,45$ % – психологічні, $6,65 \pm 1,35$ % – лікувальні, $5,28 \pm 1,21$ % – етичні,

$3,78 \pm 1,03$ % – профілактичні, $2,52 \pm 0,85$ % – реабілітаційні, $2,29 \pm 0,81$ % – соціальні та $0,80 \pm 0,48$ % – економічні, тоді як $7,91 \pm 1,49$ % опитаних вважають, що християнський піст – це, власне, і є здоровий спосіб життя Людини. Все це спонукає нас до переконання, коли дотримання канонів християнського посту вкрай потрібно самій Людині в процесі її земного життя як для душі, так і тіла.

Доречним буде зазначити також те, що судження опитаних про християнський піст у світосприйнятті теперішнього здорового способу життя Людини (дані табл. 1) ($n=1264$, $p<0,001$) засвідчують у $94,73 \pm 1,66$ % як про духовний засіб, тоді коли $3,26 \pm 0,96$ % анкетованих висловили думку про його оздоровчий вплив для душі та тіла Людини через дотримання саме правил здорового способу життя.

Саме така позиція респондентів відповідає поглядам старогрецького філософа Сократа (469-399 рр. до н. е.), котрий вважав, що Людина у своєму житті за головне своє досягнення повинна мати удосконалення тієї частини тіла, яка є вічною і через те найважливішою, тобто душою, оскільки “неможливо влаштувати світ матерії, не влаштувавши світ душі” [6]. І це підтверджується поглядами релігійної філософії та догматичного богослов’я, коли душа позначає одну зі складових частин людського організму, якимсь таємничим чином пов’язану з тілом і духом [5].

Подальший аналіз результатів дослідження засвідчує, що у $19,40 \pm 2,14$ % анкетованих ($n=1264$, $p<0,001$) піст у світогляді здорового способу життя розуміють як засіб зміцнення здоров’я Людини (рис. 4), тоді як у $16,31 \pm 2,00$ % – це Божа поміч Людині йти шляхом здоров’я, віри, правди і життя, в $11,55 \pm 1,73$ % – це перемога самої Людини над власними стереотипами земного життя, в $11,07 \pm 1,70$ % – це механізм позбутися наявних шкідливих звичок (куріння, вживання алкоголю, наркотиків, нецензурних висловлювань тощо), у $9,88 \pm 1,62$ % – це перехід Людини до християнського способу життя, у $7,50 \pm 1,43$ % – це моральний засіб Людини, у $7,38 \pm 1,425$ % – це початок Людиною, згідно з волею Божою, нового життєвого шляху, у $5,83 \pm 1,27$ % – це шлях зміцнення фізичного здоров’я, у $5,71 \pm 1,26$ % – це зміна наявного укладу в поведінці та спілкуванні Людини та в $5,36 \pm 1,22$ % – це новий спосіб життя та нове відношення Людини до власного здоров’я. У цьому доречно послатися на вчення святого Василя Великого (329-379 рр.), де він говорить: “...скільки віднімеш від тіла, стільки додаси сили душі” [1].

Чи не найважливішими є одкровення, отримані від парохіян Христової Церкви ($n=1360$, $p<0,001$) у відповідь на поставлене в соціологічному дослідженні запитання: “Що Ви очікуєте від посту?” (див. дані табл. 2), де одна третя ($26,07 \pm 1,13$ %) респондентів очікують від посту зміцнення власного фізичного здоров’я, тоді як всі інші ($73,93 \pm 2,66$ %) анкетовані покладаються на духовне зростання Людини в часі посту.

Таблиця 1

Думки анкетованих (%) про те, в який спосіб християнський піст оздоровчо впливає на душу та тіло Людини (n=1291, p<0,001)

№ з/п	Відповіді респондентів	M±m (%)
1.	Тіло Людини стає храмом Святого Духа	10,61±1,67%
2.	Піст є дієвим засобом проти гріха	11,54±1,73%
3.	Тілесний піст має супроводжуватися духовним постом	13,17±1,83%
4.	Піст підтримує молитву та підсилює її дію	13,17±1,83%
5.	Поміж постом Людини та Пресвятою Євхаристією встановлюється тісний зв'язок	5,71±1,26%
6.	Піст - це шлях до просвітлення Людини Богом	9,21±1,57%
7.	Через піст усвідомлюється Божа присутність у думках Людини	9,32±1,58%
8.	За допомогою посту у Людини відбувається примирення тіла, просвітлення душі, очищення та звільнення від гріховності	15,03±1,94%
9.	Через дотримання Людиною правил здорового способу життя	3,26±0,96%
10.	Дотримання посту об'єднує та оздоровлює душу та тіло Людини	6,97±1,56%
11.	Не визначилися з відповіддю	2,01±0,47%

Таблиця 2

Результати відповідей (%) охоплених соціологічним дослідженням на запитання: "Що ви очікуєте від посту?" (n=1360, p<0,001)

№ з/п	Відповіді респондентів	M±m (%)
1	Оздоровчої дії для здорового тіла	7,29±1,41
2	Оздоровлення душі	19,12±2,13
3	Зміцнення організму	5,52±1,24
4	Оздоровлення тіла Людини від хвороб	5,97±1,28
5	Очищення душі	18,45±2,10
6	Внутрішнього задоволення	4,20±1,09
7	Пошук внутрішньої свободи	4,31±1,10
8	Раціонального розміреного життя невідповідного емоціям і необдуманим мотивам	2,54±0,85
9	Душевного піднесення	7,96±1,47
10	Відбути покуту за гріхи	11,50±1,70
11	Осягнути єдність душі і тіла	10,50±1,66
12	Запровадження у власне життя елементів здорового способу життя	3,09±0,94

І саме тут дискусії навколо отриманих результатів є недоцільними, оскільки святий Іоанн Златоуст (347-407 рр.) про призначення посту писав так: "Помиляється той, хто вважає, що піст полягає лише в утриманні від їжі. Піст є віддаленням від зла, приборканням мови, відкладенням гніву, приборканням похоті, припиненням наклепу, брехні і клятвпорухнення. Піст і тіло зберігає здоровим: не обтяжувачись їжею, воно не приймає хвороб, але стає легким, зміцнюється для ухвалення дарів. Ті, що постять, знають, як піст приборкує побажання. А ті, кому траплялося

випробувати це, підтвердять, що він пом'якшує вдачу, пригнічує гнів, стримує пориви серця, бадьорить розум, приносить спокій душі, полегшує тіло, усуває непомірність. Хай постять не одні уста, але і зір, і слух, і ноги, і руки, і всі органи нашого тіла. Молитви здійснюються з увагою, особливо під час посту, тому що тоді думка буває легшою, нічим не обтяжується і не пригнічується згубним тягарем задоволень. Ти постиши? Насить голодних, напій спраглих, відвідай хворих, не забудь ув'язнених у темниці, пошкодуй змучених, утіш скорботних і таких, що плачуть; будь

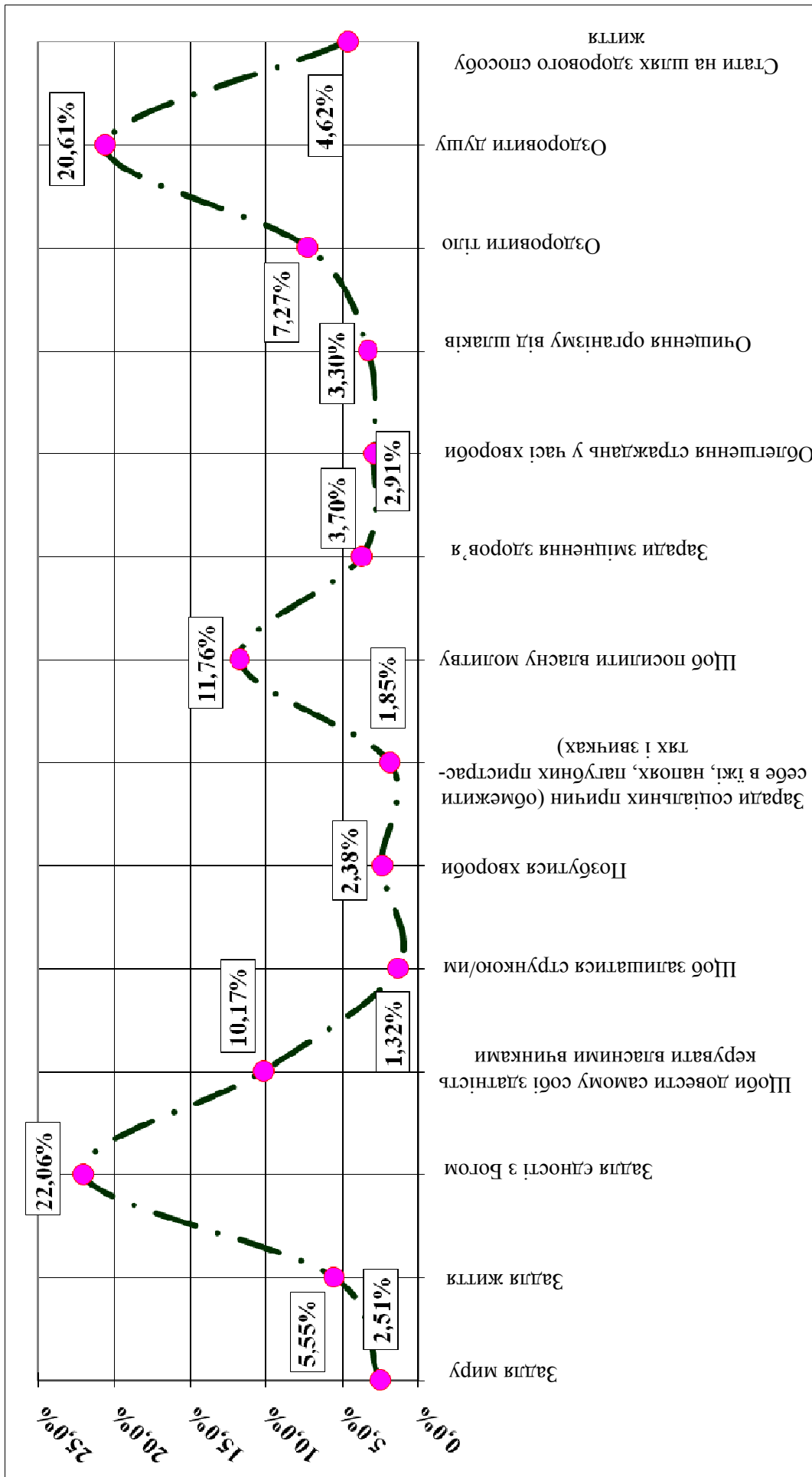

Рис. 1. Результати відповідей (%) анкетованих парохіян Христової Церкви на питання: "Зарди чого Ви постите?" (n=1514, p<0,001)

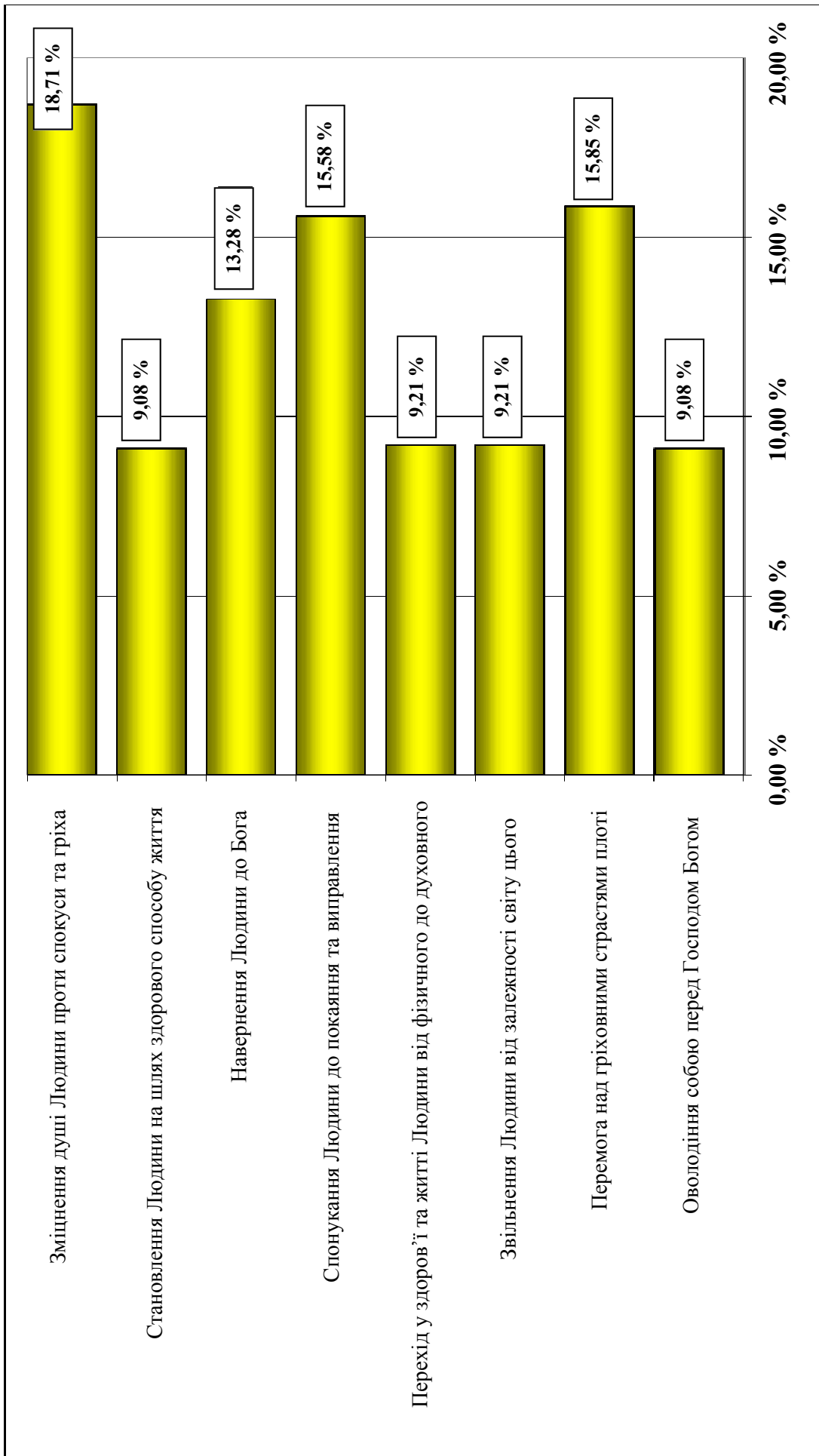

Рис. 2. Наслідки розуміння анкетованими із числа вірних Христової Церкви (%) мети християнського посту (n=1109, p<0,0001)

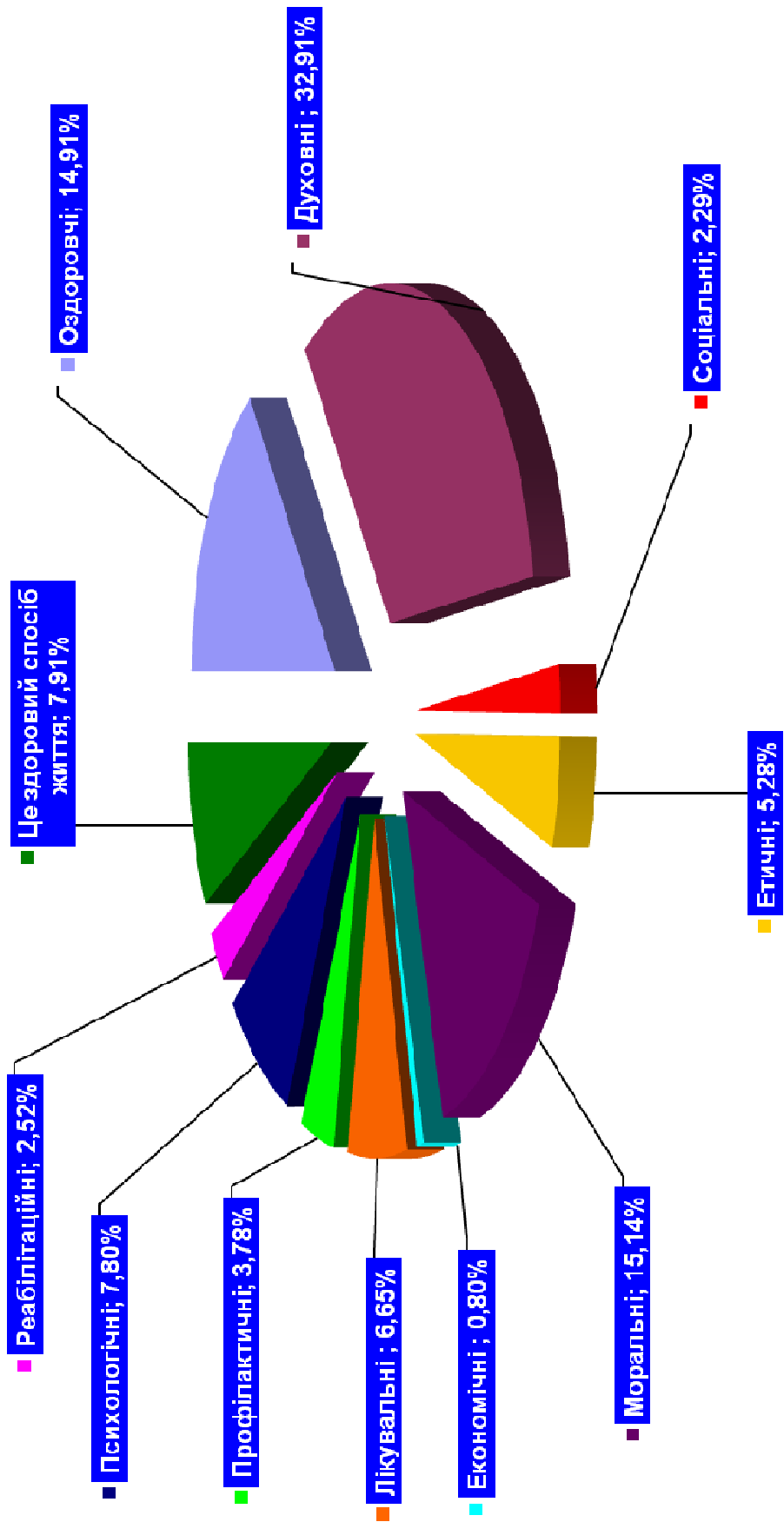

Рис. 3. Думка респондентів (%) про властивості християнського посту (n=1310, p<0,001)

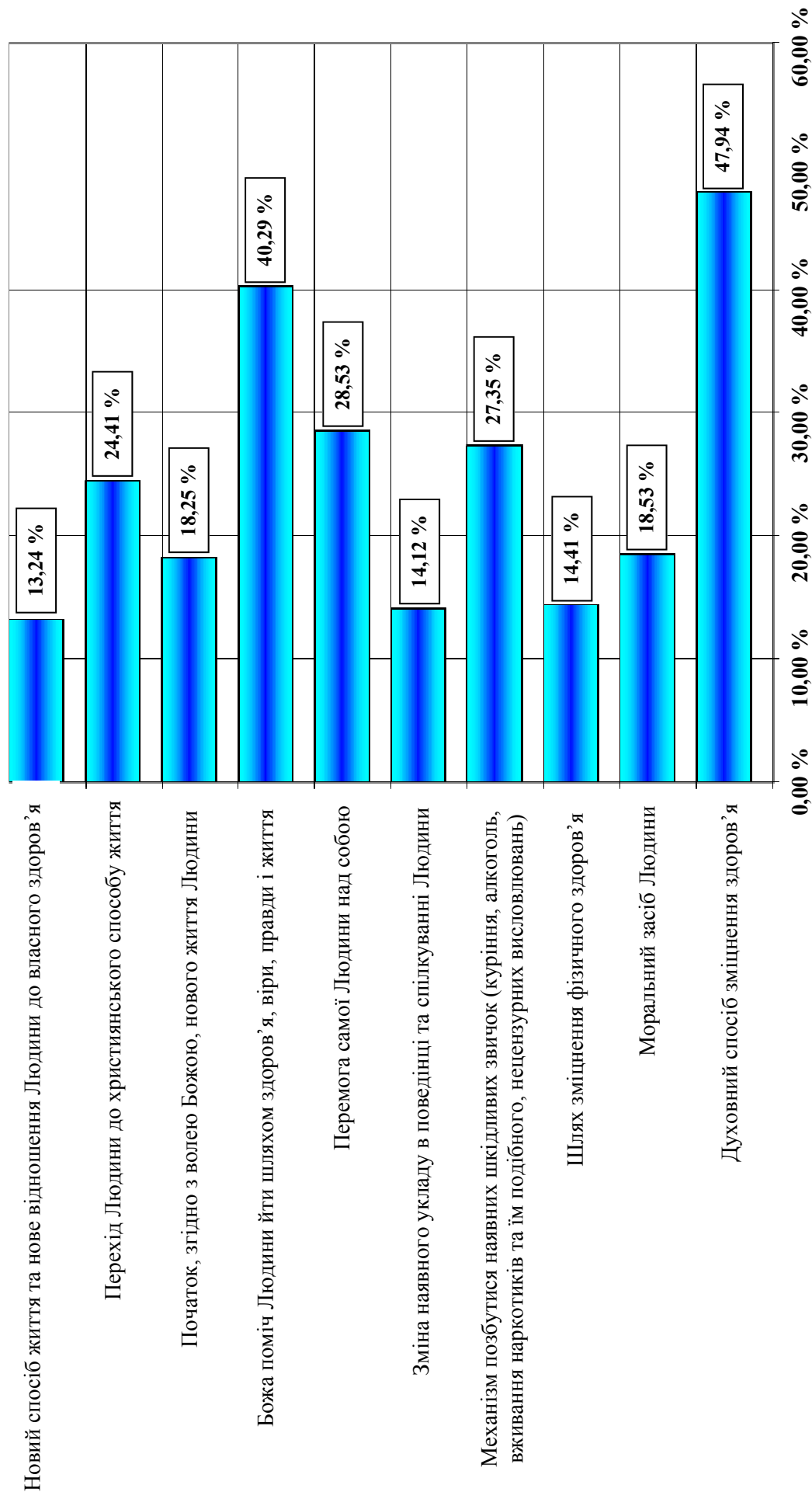

Рис. 4. Анкетовані (%) про розуміння змісту християнського посту у світогляді основ здорового способу життя Людини (n=1264, p<0,001)

милосердним, покірливим, добрим, тихим, терплячим, жалісливим, незлопам'ятним, благоговійним і поважним, благочестивим, щоб Бог прийняв і піст твій і вдосталь дарував плоди покаяння" [10].

Насамкінець доречним буде навести пророчі слова Ісуса Христа – як настанову про час проведення Людиною посту: “Коли ж ви постите, не будьте сумні, як лицеміри: бо вони виснажують своє обличчя, щоб було видно людям, мовляв, вони постять. Істинно кажу вам: Вони вже мають свою нагороду. Ти ж, коли постиш, намасти свою голову й умий своє обличчя, щоб не показати людям, що ти постиш, але Отцеві твому, що перебуває в тайні; і Отець твій, що бачить таємне, віддасть тобі” [Мт. 6, 16-18].

Висновки

Аналіз отриманих результатів виконаного соціологічного дослідження переконливо доводить, що християнський піст:

1. У демократичному суспільстві України після наслідків радянського тоталітарного режиму у більшості випадків обриси “постовського символізму” [17] реально змінює на кшталт “... очищення серця й ревнивого прагненням до неперочної чистоти душі” [3].

2. Це вірний засіб подолання Людиною власної обмеженості над стереотипами власного життя, оскільки в ньому закладений особливий духовний та моральний зміст, що дозволяє Людині, за умови його дотримання, підноситися на новий духовний та фізичний рівні життя та є чудовим оздоровчим явищем для тіла, а для душі – зразком смиренності, що підтвердило 81,4 % респондентів із числа вірних Христової церкви.

3. Доречно, що в нашому демократичному суспільстві розцінювати піст як невикористаний досі духовно-моральний резерв у процесі формування основ здорового способу життя серед населення незалежної України – як основної детермінанти громадського здоров'я.

Перспективи подальших досліджень полягають у дальшому вивченні ролі та місця духовних аспектів у стані здоров'я Людини, а також житті українського суспільства та стані громадського здоров'я.

Література

1. Василій Великий. Морально-аскетичні твори / Пер. з давньогрецьк. Л. Звонської. – Львів: Свічачо, 2007. – 380 с.
2. Вірні Христової Церкви у м Львові. – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Населення_Львова

3. Грищук Роман. Великий піст. Як його провести? – Глибока: Православне Видавництво “Благодатний Вогонь”, 2006. – 40 с.
4. Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава Програми Економічних реформ / Комітет з економічних реформ при Президентові України. – Режим доступу: http://www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_2.pdf
5. Ильин И.А. О воспитании национальной элиты. – М.: Жизнь и мысль, 2001. – С. 171.
6. Ильин И.А. Религиозный смысл философии. – М.: ООО «Издательство АСТ», 2003. – С. 572.
7. Любецкий Николай, Князев Александр. Здоровый образ жизни и духовность. – Режим доступу: <http://www.relga.ru/Environment/WebObjects/tgu-www.woa/wa/Main?textid=2081&level1=main&level2=articles>
8. Мудрость жизни: цитаты, афоризмы и высказывания великих людей. – Режим доступу: <http://www.uspiah.net.ua/f/121-feyhtersleben1.html>.
9. Нравственно богословское обоснование христианского подвижничества. – Режим доступу: http://www.samara.orthodoxy.ru/Arhierey/Statya/01_1.html.
10. Пост должен быть не только телесным, но и духовным. – Режим доступу: <http://blagovest.al.lg.ua/9801/09.html>
11. Православная аскетика (по Зарину). – Режим доступу: <http://klikovo.ru/db/book/msg/8287>
12. Руководство по социальной гигиене и организация здравоохранения: В 2 томах. Т.1 / Ю.П. Лисицын, Е.Н.Шиган, И.С.Случанко и др.; Под ред. Ю. П. Лисицына. – М.: Медицина, 1987. – С. 149.
13. Статистична інформація: Населення (1990-2011pp.). – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
14. Феофан (Говоров), епископ. Толкование Послания к Колоссянам и Филимону (Кол.1,29). – М., 1880. – 296 с.
15. Физиологические основы здоровья. Глава 4. Факторы, влияющие на здоровье человека. – Режим доступу: <http://cito-web.yspu.org/link1/metod/met73/node5.html>
16. Цитаты Эпикура § 2697. – Режим доступу: <http://citu.com.ua/epikur/>
17. Шмеман Олександр, протопресвітер. Великий піст. / Пер. з рос. – Київ-Львів: Qvo vadis. – Свічачо, 2009. – С.100-105
18. <http://ru.wikipedia.org/wiki/Аскетизм>
19. <http://uk.wikipedia.org/wiki/Аскетизм>

РОЛЬ И МЕСТО ХРИСТИАНСКОГО ПОСТА В ОБЩЕСТВЕННОМ ЗДОРОВЬЕ НАСЕЛЕНИЯ НЕЗАВИСИМОЙ УКРАИНЫ (ПО РЕЗУЛЬТАТАМ СОЦИОЛОГИЧЕСКОГО ИССЛЕДОВАНИЯ)

В.В. Рудень

Резюме. Результаты социологического исследования, полученные согласно разработанной автором социологической программой "Мнение Человека о посте – как духовное и моральное средство здорового образа его жизни"

ни”, которые убедительно утверждают, что христианский пост в демократическом обществе независимой Украины после последствий советского тоталитарного режима очертание “постовского символизма” реально изменяет сознание Человека на подобие “...очищения сердца и ревнивого стремлением к непорочной чистоте души”. Кроме этого, пост является выверенным средством преодоления Человеком собственной ограниченности над стереотипами личной жизни, поскольку именно в посте заложено особенное духовное и моральное содержание, что позволяет Человеку, при условии его соблюдения, возвышаться на новый духовный и физический уровень жизни, а также является замечательным оздоровительным средством для тела, а для души – образцом смиренности, что подтвердило 81,4 % респондентов из числа опрошенных верных Христовой церкви. Все это уместно сегодня расценивать как неиспользованный духовно моральный резерв в общественном здоровье населения независимой Украины, особенно в процессе формирования основ здорового способа жизни.

Ключевые слова: Бог, Человек, духовность, душа, тело, христианский пост, здоровье, здоровый образ жизни.

THE ROLE AND PLACE OF CHRISTIAN LENT IN THE PUBLIC HEALTH OF THE POPULATION OF INDEPENDENT UKRAINE (BASED ON SOCIOLOGICAL STUDIES)

V.V. Ruden'

Abstract. The results of a sociological research obtained in accordance with the sociological program “Man’s conception about Lent as a spiritual and moral way of its healthy life style” elaborated by the author prove that Christian Lent in the democratic society of independent Ukraine really changes man’s consciousness of the Soviet totalitarian regime, having the outlines of “Lent symbolism”, in the direction of “...purifying the heart and a jealous aspiration towards soul’s chaste purity”. Apart from this, Lent is a verified means of Man’s overcoming his own narrow-mindedness over the stereotypes of his own life, since it contains a special spiritual and moral content, enabling Man, on condition of its observance, to rise to a new spiritual and physical level of life, it is also a wonderful health-improving phenomenon for the body and a specimen of humility for the soul, the latter being confirmed by 81,4 % of respondents out of those who were questioned, faithful to the Christian church. All this taken together should be rated as an unused spiritual-moral reserve in the public health of the population of independent Ukraine, particularly in the process of forming the principles of a healthy life style in inhabitants of Ukraine of a new format.

Key words: God, Man, spirituality, soul, body, Christian Lent, health, healthy life style.

National Medical University named after Danylo Halyts'kyi (L'viv)

Рецензенти: проф. В.І.Чебан

Buk. Med. Herald. – 2012. – Vol. 16, № 1 (61). – P. 182-191

проф. М.М.Сидоренко

Надійшла до редакції 1.11.2011 року

© В.В. Рудень, 2012

УДК 616-058+614.254+616-089

А.М. Яворський

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ СТАТУС ПАЦІЄНТІВ ХІРУРГІЧНИХ ВІДДІЛЕНЬ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ЗАДОВОЛЕНІСТЬ МЕДИЧНОЮ ДОПОМОГОЮ

ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет»

Резюме. Стаття присвячена вивченню впливу параметрів соціально-економічного статусу пацієнтів на їх задоволеність хірургічною допомогою. Обстежено 530 пацієнтів, що завершували лікування в хірургічних відділеннях стаціонарних закладів Івано-Франківської області всіх рівнів. Встановлено, що шанси незадоволеності пацієнтів хірургічною допомогою достовірно зростають при низькому рівні матеріального доходу на члена сім'ї (OR=1,88; 95 % CI: 1,17-3,00; p<0,05) і належності до соціально вразливих верств населення – пен-

сіонерів та інвалідів (OR=1,84; 95 % CI: 1,03-3,31; p<0,05). Не отримано доказів, що рівень освіти та суб'єктивна самооцінка добробуту є чинниками формування думки пацієнтів щодо медичної допомоги (p>0,05).

Ключові слова: якість медичного обслуговування, задоволеність медичною допомогою, соціально-економічний статус.

Вступ. Питанням забезпечення та оцінки якості медичної допомоги в Україні останнім часом приділяється особлива увага, адже згідно із визначенням ВООЗ одним із найважливіших завдань будь-якої системи охорони здоров'я є за-

безпечення кожному громадянину рівного та справедливого доступу до якісної медичної допомоги [1].

За роки незалежності в Україні, на державному рівні, приділялася значна увага норматив-

© А.М. Яворський, 2012